

kerken, zoo heeft
noodzakelijker-
lijk karakter.
uit het oog, en
nvergadering der
eden, en dit ge-
de Overheid in
men twee een-
in verband met
ere genootschap-
russche Overheid;
usschen die twee
ltoos in de strik-
enootschappelijke

Volkskerk hei. te
ik, en ziet voorbij
te in 's Heeren

ik in de Heilige
et wel dit, dat
persoon in een
gezin tot een ge-
den, ten leste het
ntwing, volstrekt
d te blijven dra-
internationale
orden.
elkens op terug-
nysterie, dat, in
thans openbaar

3: 5 v.v. schrijft:
ristus, welke in
bekend gemaakt,
door den Geest,
elken zijn mede-
lifice lichaam en
tefte."

it: „leidenen“
leed is: de ove-
Niet in hun
afgodendienmars,
ende de overige

dit woord van
heerlijke procla-
kerke Gods.
het nationale
ods uitgediend.
st in haar volle
op. De kerk van
volken in hun
boren waren de
en verkondigen
strijd tusschen
en de Christe-
n ook eigenlijk
kerk.

apostel Paulus
ker op eettelijke
wereldkerk uit

n Zoon in hem
Christus onder
(Gal. 1: 16).
kerk voluit ge-
Geloofsartike-

ind van God:
maar dan ook
kerk“, of gelijk
of een heilige,
of

oord katholiek
schgezinden er
ereformeerden,
om hun dien

dan toch onzer
van Christus
emeen is. En
het internatio-
t de Kerk van
sker, volstrekt
aer een wereld-
n volken gaat.
ze is interna-
soover strek-
en het valsche
itsche vorsten,
reland en door
sol de kerk ooit
moet met de

al dit bazelen
de miskenning
ker der Christ-
Paradijs ver-
snael gedragen
eerst uitkwam
eldkerk optrad

ze algemeen,
eomensch.
erpen: „o. Dit
a we ook niet,
internationale
h in elk land
: zij“, — dan
I gered.

ar een geheel
uitdrukken der
den Heiligen
ristelijke Kerk
meerderheid,
r een kleiner

ing, broeders!
ar het vleesch,
vele edelen.
d heeft God
wijzen bescha-
wereld heeft
et sterke zou

„Gaaf in door de enge poort: want
wijd is de poort, en breed is de weg, die
tot het verderf leidt, en velen zijn er,
die door dezelve ingaan. Maar de poort is
eng, en de weg is nauw, die tot het leven
leidt, en weinigen zijn er, die dezelven
vinden.“

De voorstelling der Heilige Schrift is
nergens, dat de wereld gedoopt is, maar
aloes dat de wereld tegen de geloovigen
overstaat, ze verdrukt en vervolgt.

En daarentegen 's Heeren volk komt
aloes voor als „schapen te midden der
wolven,“ als een „klein kuddeke,“ als in
het cijfer gering.

Ja, de Zoon des menschen, vraagt de
Heere, als hij weder komen zal, zal hij ook
geloof vinden op aarde?

Hetzij men dus lette op wat de Heilige
Schrift leert over het algemeen, internatio-
naal en oecumenisch karakter der wereld-
kerk, hetzij men let op wat de Heilige
Schrift ons onderwijst over de verhouding
tusschen de wereld en de Kerk, steeds is
en blijft de Volkskerk uitgesloten.

De Volkskerk is de poging om het
Joodsch-Christelijke voort te zetten. De
Volkskerk is de tegenstrijdige stichting van
Constantijn. Zij, de Volkskerk, heeft door
haar inlevende leugen nu reeds eeuwen de
zakken des Heeren verdorven. Ook nu is
het weer die Volkskerk die broeders
scheidt en de eere van Christus in ons
volk doet ondergaan.

Zie maar, wie voor die Volkskerk opkomt
is ook nu weer... de Synode!

Met de hereeniging aller Gereformeerden
in eenzelfde kerkverband raken we steeds
verder van de wijs.

Niet dat de mannen van '34 koeler zou-
den worden. Integendeel, hun genegenheid
wordt steeds warmer. En ook niet, dat
onder het volk, over en weer, de harten
verreemd zouden raken. Er omgekeerd
wordt een wederkeerig gevoel van saam-
hoorigheid steeds sterker.

Maar... en dit is het fatale. Er zijn hier
en daar enkele vocalen onder de predikan-
ten, die gevaar voor hunne gescheidenen
organisatie duchten, en om die organisatie
te redden, nu steeds over de grenzen der
broederlijke gezindheid heengaan.

De één scheidt u reeds bij voorbaat
voor „schismatieken“. Een ander acht u
een „te vernemen hoop“, dien hij eerst
eens zou moeten ziften in zijn wanne. Een
derde weet in de Basuin te zeggen, dat
het wel in 1834, maar niet nu „voor of
tegen Koning Jezus“ gaat. Kortom, de eene
onvriendelijkheid loopt de andere na; en
althans in de uiting der lippen verzwakt het
broederlijk karakter van het woord bij deze
toongevens met den dag.

Ook uit een stuk van Ds. Gispen in dit-
zelfde nummer zal men zien, hoe er een
afstooting is, dan dat de aantrekkingskracht
zou werken.

Zelfs een vluchtige lezing van dien
brief toont overduidelijk, dat Ds. Gispen
volstrekt geen heimelijken wensch koestert,
om eering de saamsmelting in de hoofd-
stad te doen gelukken.

Een spoor is zelfs in dit schrijven reeds
te ontdekken, dat Ds. Gispen straks de
Classicalen gaat verdedigen.

En dat alles overkomt ons nu, niet om
onze belijdenis; want daarin zijn we één.

Noch ook om onze Kerkenorde; want die
is eensluidend.

Neen, maar enkel om de genootschappe-
lijke organisatie der Gescheidenen kerken.
Om een Reglement waar onze vaderen
nooit van gedroomd hebben. Om een Kerk-
geheel dat in zijn opvatting als afsonder-
lijke eenheid onbestaanbaar is met Kerken-
orde en Belijdenis bel.

Altoos die fatale werking van zulk een
organisatie.

Dat hebben we nu zoo schreeuwend droef
aan de organisatie van 1816 gezien.

En dat begint nu, ja, waarlijk, ook reeds
weer uit te komen aan deze organisatie van
1869.

Er zijn hier drie dingen: Belijdenis, Ker-
kenorde en een Organisatie, en nu oordeelen
ook hier weer anders, o, uitnemende broeders:
Ja, of ge nu al bijvalt in Belijdenis en Ker-
kenorde, dat helpt mij nog niet. Ik sta
buiten u en gij buiten mij, als ge ook niet
bijvalt in de Organisatie.

Nu het zij zoo.

Wij zullen stil wachten.

Waarschijnlijk zal het Synodaal Convent
deze gewichtige zaak wel ter hand nemen,
en duur zal dan de verantwoordelijkheid
zijn van wie, enkel om deze Organisatie
te redden, de ineenmelting tegenhoudt.

Maar nu eenmaal ons hartelijk en broe-
derlijk dringen op hereeniging van onder-
scheidene kanten derwijs onbroederlijk be-
jegend is, nu zullen wij veilig gaan met
deze zaak voorshands ganschelijk te laten
rusten.

Naar hereeniging smachten we, maar op-
dringen willen we ons niet.

Als de jongere zoon in de gelijkenis
willen we voor God en menschen onze
schuld belijden, maar door „oudere broe-
ders“ nu reeds met den naam van „schis-
matieken“ bejegend te worden, en te moeten
hooren, dat onze strijd niet voor Koning
Jezus is, dit snoert ons verder den mond.

Over en weder zal het volk des Heeren
dan zelf deze zaak maar ter harte moeten
nemen.

Het zal dan op het gebed in plaats van
op het debat moeten geworpen worden.

Want dit voelt ieder toch, met een debat
als waarin nu de heeren Gispen, De Cock
en anderen zich verloop, komt men niet
bijeen, maar raakt men van elkaar af

Uit eene mededeeling in de Oranjevaa-
nen we, dat volgens een andere lezing de
toedracht der bekende ovatie deze zou

zijn geweest: dat op 7 Januari de Clas-
sicale predikanten van Amsterdam aan
de kosterij der Nieuwe kerk vergaderd
waren; dat Ds. Lütge dit convent van
Classicale domines t. w. der H.H. Ber-
lage c. s., presideerde; dat Ds. Lütge
toen een toespraak heeft gehouden, om
vooral de hulpe Gods te herdenken (dan
zeker gebleken in de hulp van politie,
in het verraad van de kosteren, in het open-
breken van brandkasten, en in de uitver-
ping van broeders); dat daarop Ds. Adriani
als voorzitter van een commissie ad hoc,
sich tot Ds. Vos richtende, hem uit naam
van de collega's voor zijn zorg bedankte,
herinnerde hoe hij vooral had gewerkt en
geleden, en hem als klein blijk van groote
erkenningheid in een gesloten couvert een
zekere som overhandigde, om daarvoor een
pels te koop; dat Dr. Vos zich zeer ver-
rast en gevoelig toonde over al die harte-
lijkheid zijner ambtgenooten; dat hij aan
de bestemming der geldelijke bijdrage zou
voldoen, welke met zijne behoeften en wen-
schen overeenkwam; en dat hij, haar dra-
gende, steeds aan den goeden geest, waar-
mee de collega's jegens hem bezielde waren,
gedachtig zou zijn; en dat kort daarop de
samenkomst van de Classicale heeren door
Ds. Lütge „met een innig gebed ook voor
den scriba van het Classicaal Bestuur,
Dr. Vos, wierd geopend.“

Hierbij teekent de Oranjevaaan aan:

Ds. Lütge, de zich noemde volging van
Dr. Kohlbrugge, innig biddende voor Dr. Vos,
voor den man, die volgens het getuigenis van
bekwame rechtgeleerden en van het Openbaar
Ministerie der Amsterdamsche rechtbank, in
strijd met de reglementen en wetten aan de
schorsing der 80 Kerkeradsleden een zoo
werkzaam aandeel heeft genomen!

En ook ons wil het voorkomen, dat het
aandeel van Ds. Lütge in deze zaak (ook
indien deze lezing van het verhaal, wat we
niet kunnen beoordeelen, juist mocht zijn)
toch vrij wel neerkomt op wat we meê-
deelden.

Inmers het leit is en blijft: 1º, dat in
een officieele samenkomst van de heeren
Berlage c. s. een Vos-ovatie heeft plaats
gehad; 2º, dat deze ovatie hem gebracht
is als huldeblijk voor de energie waarmee
hij de Gereformeerde broeders heeft ver-
volgd en doen vonnissen; 3º, dat dit hulde-
blijk bestaan heeft in het hem schenken
van geld voor een pelsjas; 4º, dat ook Ds.
Lütge hier bij was; 5º, dat Ds. Lütge deze
vergadering leidde; 6º, dat het geld voor
de pelsjas ook namens Ds. Lütge werd
geschonken; en 7º, dat Ds. Lütge officieel
Vos' uitverping van de broeders als een
hulpe des Heeren heeft geroemd; en 8º,
met een innig gebed vooring voor Vos
die zijn broeders uitwierp.

En nu is het waar, Lütge zou dan niet
de pels zelf hebben omgehangen, maar wat
doet die toekomstige kleinigheid er toe? Wat
deze lezing meldt van „de hulpe Gods“ en
dat „innig gebed“ is nog veel erger.

De Politia ecclesiastica van Voetius. —
Onlangs werd een exemplaar van dit werk
verkoft voor f 90.

Wat prijs!
Twaalf jaren geleden verkocht men het
graag voor f 12. En nu bijna zevenmaal
zoo hoog.

En dat terwijl de literatuur van de
Groninger en de Ethische school op de meeste
auctien bij pakken wegraaf voor zestalf!

Gelukkig dat de Bibliotheca Reformata
dan ook gelegenheid biedt, om voor een
kleinen prijs nog een goed Gereformeerd
boek uit den ouden tijd machtig te worden.
Het deel kost slechts f 5, en in de twee
laatst verschene banden kan men nu reeds
de voornaamste Tractaten uit de Politia
Ecclesiastica zich aanschaffen.

Niet stukken uit die Tractaten, maar die
Tractaten gaaf en geheel, zoodat het precies
hetzelfde is of men ze in de oude dure uit-
gave leest, of in deze zeer goedkope.

Het nu laatstelijk verschene deel is uit-
gegeven door Prof. Dr. Hoedemaker, en is
door hem ingeleid met deze voorrede:

Een drietal tractaten uit de Politia Ec-
clesiastica van G. Voetius, worden den welwil-
lenden lezer hier aangeboden.

Onze plaatsruimte gedooft niet de aanhan-
gingen uit Voetius waarmede de schrijver zijne
inleiding illustreert, op te nemen. Hoe be-
langrijk ook, wij zijn verplicht ze achterwege
te laten, al verliest het opstel hierdoor iets
van zijne waarde.

Ieder tractaat bevat onderscheidene verhan-
delingen, die min of meer betrekking hebben
op onderwerpen, gewoonlijk in hetgeen men
„de practische theologie“ pleegt te noemen,
ter sprake gebracht. De catechetic, homile-
tiek, de liturgiek en de pastoraal zijn hier ver-
tegenwoordigd.

De inhoudsopgave doet evenwel zien, dat
een groot gedeelte van hetgeen hier voorkomt,
buiten den gezichtskring ligt van de werken,
die zich op het terrein van de practische theo-
logie — eene generische benaming, waarmede
men de complexus van bovengenoemde on-
aangehangende vakken aanduidt — bewegen.

De verklaring van dit onderscheid ligt voor
de hand.

Voetius plaatst zich niet, zoolals tegenwoor-
dig vrij algemeen geschiedt, uitlootsend op het
standpunt van den herder en leeraar, maar op dat
van de kerk. Hij handelt niet alleen over het
geen betrekking heeft op de openbare gods-
diensttoefeningen der gemeente, maar over alles
wat tot het kerkelijk leven behoort. Zijne op-
vatting van kerk is daarbij zoo ruim, dat ook
hetgeen in het huizegezin en de maatschappij
het karakter van gemeenschappelijke Godaver-
eering vertoont, hierin eene plaats vindt.

Ik zal mij thans niet bezighouden met
de encyclopaedische en methodologische vraag-
stukken, die ik, naar aanleiding van het zoo
even aangewezen onderscheid zou hebben te
behandelen, indien ik een oordeel over zijne
methode in vergelijking van die van anderen
wenschte te vellen. Een opmerking ligt, even-
wel, zóó voor de hand, dat ik haar niet mag
terghouden, t. w. dat de methode van Voetius
de ambten in en de werkzaamheid van de

kerk tot hun rechte laat komen, die in strijd
met de leer der charismata in 1. Cor. 12 en
elders, door de gewone opvatting van het er
der „praktische theologie“ worden verdreven,
of in monographieën als bloote aanhangsels van
de hoofdvakken worden beschouwd.

Men vindt hier o. a. een belangrijke ver-
handeling over armenzorg en daarin niet alleen
een uiteenzetting van het werk der Diaconie,
maar ook een beschouwing over de Christe-
lijke liefdadigheid in het algemeen en een
antwoord op onderscheidene vragen, die in dit
verband te stellen vallen, b. v. omtrent de be-
trekkelijke waarde van het vrijwilligheidsbe-
ginsel in tegenstelling met dat van de hoof-
delijken omslag of kerkelijke tax, omtrent de
samenstelling voor buitenlandsche kerken, de
wijze waarop en de personen waaraan aalmoe-
zen moeten worden uitgedeeld; de quaestie van
voorschotten en kapitalisering enz., enz.

Een der hoofdstukken is verder gewijd aan
de catechese, een der vakken, zoolals bekend
is, van „de Praktische Theologie“, maar dank
zij het schema van Voetius zoo behandeld, dat
de nadruk hier niet valt op de catechisaties
door den leeraar gehouden, maar op die der
ouders en onderwijzers waarmede de Catechis-
musprediking in verband wordt gebracht, zoodat
de organische samenhang tusschen het
onderwijs in het huizegezin, op de school, door
den leeraar en in de godsdiensttoefeningen der
gemeente wordt hersteld. Wensch men ons
volk terug te brengen tot de oude paden waar-
van het is afgedwaald, men zal dit verband
moeten herstellen en daarbij rekening dienen
te houden met de beginselen, die Voetius hier
naar de Heilige Schrift heeft uiteengezet.

De samenkomsten tot onderlinge oefening
in de leer der Waarheid, in de kennis der
Heilige Schriften, in de Godzaligheid, vroeger
onder den naam van „profeetien“ bekend en
later geheel in onbruik gekomen, de herder-
lijke werkzaamheid uitgeoefend in de engere
kringen van gemeentelieden, die raad en lei-
ding behoeven, of bedenkingen hadden waar-
van zij de oplossing zochten, of versterkt
wenschten te worden tegen de dwaling, alsmede
de quaesties betreffende feestdagen, het
vasten, de huiselijke godsdiensttoefeningen enz.,
worden in zoolvee alzonderlijke opstellen be-
sproken.

De drie achtereenvolgende tractaten, die
in deze tweede serie zijn opgenomen, zijn
evenwel grootendeels gewijd aan de behande-
ling van de beklining des Woords, der geboden
en der Sacramenten.

Wie in de meening verkeert, dat Voetius een
bekrompen jiveraar is geweest, kan door de
lezing van dit werk van zijne dwaling worden
terug gebracht.

Wie een hoogen dank heeft van de weten-
schappelijkheid der hedendaagsche godgeleer-
den, zal wel doen kennis te maken met deze
verhandelingen, die hem in verbazing zullen
brengen over de veel omvattende geleerdheid
van een Voetius. Zijne belezenheid was groot.
Dit blijkt uit de uitgebreide literatuur en de
vele aanhalingen uit oude en nieuwe schrijvers,
uit den Talmud en de kerkvaders, de Roomsche
godgeleerden en de geschriften der dwaalleer-
aars en ketters. Maar wat meer zegt dit alles
is blijkbaar verwerkt. Hij ontleeft zijn voor-
beelden aan de algemeene en de vaderland-
sche geschiedenis, aan tijdsomstandigheden en
de onderscheidene wetenschappen en is vol-
komen op de hoogte van hetgeen in de wereld
omgaat.

Wie met de leer en de practijk der Gerefor-
meerden wensch bekend te worden, kan hier
zien hoe alles wat hij ter sprake brengt tot
zijne eerste beginselen wordt terug gebracht
en hoe die beginselen aan de Heilige Schrift
worden ontleend en getoetst. Sommige onder-
werpen, die door hem, in overeenstemming met
de eischen van den tijd waarin hij leefde zeer
uitvoerig, bijna te uitvoerig worden besproken
en die voor ons geen actueel belang heb-
ben, b. v. over de ordis in de kerken enz.
benevens sommige onderdeelen van zijne verhan-
deling over het Avondmaal hebben voor ons
juist hier door zoo veel belang. Men kan daar-
uit leeren hoe men de Heilige Schrift moet
gebruiken, wat hij wettige gevolgtrekking
daaruit valt af te leiden en op welke wijze
een Gereformeerd mensche het beginsel toepast,
dat alles en in de leer en in het leven naar
den Woorde Gods moet worden behandeld.

Wel is waar wordt alles door hem analy-
tisch, veelal naar een vast schema behandeld;
zijne werken wemelen van definities, onder-
scheidings, rechtstreeksche en zijdelingsche
gevolgtrekkingen, die hem soms te ontsichtig
doen zijn voor de kinderen van het tegen-
woordige geslacht. Maar deze methode heeft
hare groote verdiensten, is een antidote tegen
het tegenovergestelde euvel waarin latere ge-
leerden vervallen zijn en brengt het onderwerp
dat hij behandelt tot helderheid.

Men ziet onmiddellijk waar en hoe het een
of ander, dat met het verhande de in verband
staat te vinden is.

In vergelijking met het latere scholasticisme
b. v. van een P. van Maastrecht is zijne uit-
eenzetting ver van dor.

Zijne argumentatie is beknopt en ter zake,
zijn stijl doorzichtig en deftig. In beide opzich-
ten houdt hij zich aan den raad, dien hij den
prediker geeft. Hij van schertsen. Den gees-
tel der satire zwaait. Maar bovenal ademt alles
wat hij zegt Godzaligheid.

Bij dit algemeene heb ik mij ter inleiding
te bepalen. Eene nadere beschouwing van den
inhoud ligt buiten ons bestek. Moge het on-
derzoek van dit werk zijn tot eer van Hem
tot wien alles hierin opleidt, tot de stichting
van hen die de schrijver onder alles bedoelde
en diens, om de kennis te vermeederen van
dat Woord, waaruit hij alles zocht af te leiden
en waaraan hij heeft gewenscht dat alles wat
uit zijne pen vloeide, werd getoetst.

Ook de keuze van dit deel mag een ge-
lukkige heeten.

Zoo bezit men dan thans reeds in deze
Bibliotheca: JUNIUS, Opuscula selecta, door
Dr. Kuiper uitgegeven, waarin Junius' Ency-
clopaedie en Dogmatic, die met de door
Dr. Bavinck uitgegeven Synopsis goed aan-
sleut; de eerste groep van Tractaten uit
Voetius door Dr. Rutgers bezorgd, en dan nu
dit derde Deel van gelijksoortigen in-
houd door Dr. Hoedemaker.

Deel IV zal weder door Dr. Kuiper be-
zorgd worden en van dogmatischen inhoud
zijn.

Gelijk men weet, meldt men zich voor
het lidmaatschap van deze Bibliotheca Re-
formata aan bij Dr. Rutgers. Het kost f
5 jaars.

Publicatie van de lijst der leden, zou over
wie er niet op staan, menigen de handen
ineen doen slaan, en doen vragen of er

beter bewijs te leveren is, hoe in sommige
kringen de studie der Theologie, waarvoor
men ijvert of die men bestrijdt, weinig
ernstig wordt opgevat.

„Schorsing en afzetting, zoo vraagt de
Hoop, kloek en bondig.
Door wie?
Door Kerkbesturen, samengesteld uit Mo-
dern en Groningers, verloochenaars van
den Christus naar de Schriften, en Echi-
schen of ook nog wel zich noemende Ge-
reformeerden.
Van wie?
Van predikanten, ouderlingen en diake-
nen, op wier zedelijk leven geen blaam
rust, en die zich aan geenerlei kerkelijke
overtreding hebben schuldig gemaakt.
Waarom dan?
Omdat zij als ambtsbragers in Gerefor-
meerde kerken, de belijdenis dier kerken
willen handhaven; omdat zij den Heere
Jezus ook als Koning in de regering zij-
ner Kerk willen eeren; omdat het hen
zonde voor God geworden is, de Regle-
ment n der Synode van 1816 te laten
gelden boven het Woord van God.
Daarom en daarom alleen moeten zij
op Synodaal bevel worden verklaard
ontzet te zijn uit hun bediening; moeten
de predikanten onder hen geweerd wor-
den van hunne kansels, beroofd worden van
hunne traktementen, gedreven worden
uit hunne pastorieën. Om aan dat werk
kracht bij te zetten, moeten de diaconie
en kerkelijke fondsen worden in beslag
genomen; moeten diakenen verhindert wor-
den, uit de daartoe onder t u beheer ge-
stelde fondsen, den armen handreiking te
doen; moeten de armen als door honger
gedwongen worden, zich te onttrekken aan
de prediking hunner Gereformeerde leeraars
en het opzicht hunner wettige ouderlingen,
en moet de hulp worden ingeroepen van
politie en militaire macht.“

Dit is natuurgetrouwe teekening.
Er is geen Christelijke waardigheid zelfs
meer overgebleven.

Zelfs is het geen fanatisme meer dat
roospoekt

Het is puur en simpel: uit het zaal wer-
pen, om zelf in het zaal te blijven.

Worstelen in doodsangst om niet beroofd
te worden van zijn macht.

De plank in het moeras. — „Was men
in eene moeras geraakt, steeds zijner
dieper zink men; reeds werd de doodsklok
geluid. Doch daar komen eenige mannen
opdagen, die nog een pad in dit moeras
aanwijzen: een pad tot nu toe verborgen!
De bestaande Synodale organisatie, zeggen
zij, is het, die u belet uit het moeras te
geraken. Zoolang gij daaraan gebonden
blijft, zinkt gij steeds dieper. Dit is terecht
door velen aangetoond. Maar behalve die
organisatie is er nog een ander Kerkrecht.
De Gereformeerde, de Christelijke Kerk
heeft haar eigen beginselen. Die beginselen,
dat Kerkrecht zijn onder dan die organi-
satie, zijn onvernietsbaar; de organisatie
behoort op het Kerkrecht te steunen. Doet
zij dat niet, welnu, dan moogt, ja dan
moet gij u aan haar onttrekken. HOUDT
U DERHALVE AAN DAT KERKRECHT. Zie-
daar het pad in het moeras!

En dat pad is vrij wel gebaad zelfs.
Want dat op Godes Woord en Christus'
instelling gegrond Kerkrecht ligt reeds lang
in goed geformuleerde, bruikbare regels
onder uw bereik. De Kerkenordening van
Dordrecht van 1618/19 hebt gij slechts te
volgen, en gij hebt eene ordening, die ge-
helt met uw Kerkrecht overeenstemt.

Zóó is het. De Dordtsche Kerkenordening
is eenvoudig de reddingsplank voor de in
het moeras wegzinkende belijdeniskerk, waar-
langs zij, zonder dat hare leden een nieuwe
Kerk behoeven te stichten, weer op vasten
bodem kan komen.

Maar als nu sommigen die plank willen
beklimmen, wat doen dan de „broeders“,
die altijd verklaarden het in het moeras niet
te kunnen uithouden? Och! wacht nog wat!
roepen zij; wij zijn bijna klaar met het
leggen van een fundament in het moeras;
uw plank hebben wij niet noodig.

Ja! maar, is het antwoord; dat funda-
ment ligt niet op vasten bodem, wij ver-
trouwen het niet —

De plank waarover gij gaat w'it is zoo
oud!

Ligt zij dan niet op vasten bodem? —
o, Dat wel; maar zij is oudmoudisch; zij
is afgestelen; wie weet of de houtworm
er niet in zit!

Welnu! zoodra wij maar eerst weer vasten
voet hebben, zullen wij die plank wel
eens nazien. Doch allereerst uit dat moeras;
uit die vnzinge dampen, waarin wij
verstikken. —

Maar bedenk, dat uwe Kerkgebouwen
in dat moeras staan; gij krijgt die niet mee.
Goed, dan krijgen wij mee Matth. 19: 29. —

En uwe traktementen dan; weet wel dat
uwe in het moeras zittende „broeders“ niet
zullen rusten, voordat gij van alles beroofd
zijt en naakt aan den dijk wordt gezet!

Het zij zoo! Wij zullen ons troosten met
Matth. 10: 29—33. De Heere zal het voor-
zien!“

(Pr. Noordbr.)

Reeds de vorige week ontvingen we van
den heer Ds. Gispen dit onderstaande schrij-
ven:

„Hooggeleerde Heer!
In de onderstelling dat slechts zeer weinige
lezers u de Heraut ook de Basuin lezen,
vraag ik u beleeft een plaatsje voor het na-
volgende.

Niet om terug te komen op hetgeen U Hoogge-
schrijft over mijn aard, ontvangst en toege-
vallen te Amsterdam, de personen die wel een-

of tweemaal misschien in de Christ. Geref.
kerk geweest zijn, den beker koud waters, en
wat verder van voorbijaandende aard is en tot
de groote zaak niets af of toe doet.

Ik wilde alleen iets zeggen, waarop gij en
de Gereformeerde broeders (thans doleeren-
de) zich altijd tegenover mij zullen kunnen be-
roepen.

Dat is: de kerkelijke vereeniging van alle
belijders der Gereformeerde religie in ons va-
derland.

Ten eerste. Ik geloof niet aan de mogelijk-
heid van zulk een kerkelijke vereeniging op dit
oogenblik.

Ten tweede. Ik geloof aan de mogelijkheid
van een kerkelijke vereeniging tusschen de
Nederlandsche Gereformeerden (thans doleeren-
de) en de Christelijke Gereformeerden, zoo zij
het eens kunnen worden op deze twee punten:
1. Het plichtmatige der formele afscheiding
van de Nederlandsche Hervormde Kerk, zool-
als die thans en sedert 1816 bestaat;
2. Het handhaven van de Presbyteriaansche
Synodale Kerkregering, in den vorm als de ker-
kenorde van Dordrecht, 1618/19, die voorschrijft.

Ten derde. Ik verklaar, dat ik een kerkelijke
vereeniging van alle Gereformeerden, met name
met de Ned. Geref. (thans doleerende) met
inachtname van de twee bovengenoemde
punten, oprechtelijk wensch en, naar mijn ver-
mogen, zal voorstaan en helpen bevorderen.

Ten vierde. Ik verklaar met het tegenwoor-
dig kerkelijk standpunt der Nederlandsche Ge-
reformeerden niet te kunnen sympathiseeren,
omdat ik het beschouw als innerlijk onwaar,
en in te houden een voortgezette miskenning van
het werk Gods in de afscheiding van 1834 en de
daaruit geboren Christelijke Gereformeerde kerk
in Nederland; een miskenning over welke wel
waarlijk schuldbelijdenis mocht gedaan worden
voor het aangezicht des Heeren.

Ten vijfde. Ik verklaar niet te kunnen mede-
werken aan eenige poging van de zijde der Chri-
stelijke Gereformeerden, die er toe zou kunnen
leiden om de Christ. Geref. gemeenten te brengen
op het standpunt der thans doleerende
gemeenten of deelen van gemeenten der Ne-
derlandsche Hervormde kerk.“

Reeds dit klinkt tot ons leedwezen niet
zeer vriendelijk. Thans niet. Later misschien
wel. Mits dan onder bedingen, die óf nooit
te verwezenlijken zijn, óf nu reeds hun
vervulling kregen, maar niet in den zin
van Ds. Gispen. Voorts met ons geen sym-
pathie en evenmin sympathie met hen die
onder de gescheidene broeders ons sym-
pathie toedragen. En eindelijk dan slechts
hereeniging gewenscht, zoo alle doleeren-
de te Amsterdam zich hoofd voor hoofd als
„gescheidenen“ bij Ds. Gispen aanmelden.

Kan men duidelijker zeggen, dat men
ons liefst verre houdt?

Want immers de woorden van Ds. Gis-
pen dedogen geen andere opvatting: 1º,
overmits ook Ds. Gispen weet, dat geen
doleerenden formele iets meer met het
genootschap der Nederlandsche Hervormde
kerk uitstaande heeft; 2º, dewijl hem vas-
telijk bekend is, dat geen hunner enige
andere Kerkenorde dan de Synodaal-presby-
teriale van 1619 wenscht of wil.

Wie nu, dit wetende, toch cursief druk-
ken laat, dat dit juist zijn bedingen zijn,
en dat hij uit hoofde van die bedingen ons
voorshands van zich stoot, toont blijk-
baar dat hij uitsluitend middelpuntliedende
kracht laat werken.

Dan gaat Ds. Gispen aldus voort:

„Ten zesde. Ik verklaar voor onwaarde
voorstelling, in de Heraut gegeven aan het
Reglement op de Inrichting en het Bestuur
der Christelijke Gereformeerde kerk in Neder-
land. En dat om de navolgende redenen.

1. De kerkelijke eenheid der Christelijke Ge-
reformeerden berust niet op eenig reglement,
hoe ook genaamd; maar eenig en alleen op
de drie formulieren van eenigheid der Ne-
derlandsche Gereformeerde kerk, en de kerke-
orde van Dordrecht 1618, 19.

2. Er zijn, tot op dezen dag, enkele Christ.
Geref. gemeenten, die dit reglement nooit aan-
vaard hebben en nochtans in alle kerkelijke
gemeenschap met ons leven.

3. Al de gemeenten, die na '70 gesticht zijn,
kunnen getuigen, dat er, bij hare stichting,
nooit sprake geweest is van dit reglement of
van eenig reglement, en dat dit reglement,
voor geene enkele gemeente, enige kracht
of enig rechtsgevolg heeft, zoo het niet, bij
kerkeradsbesluit, persoonlijk en afzonderlijk
aanvaard is.

4. Aan dit reglement is door ons nooit een
andere betekenis gegeven dan te zijn een
omschrijving van den grond, waarop wij kerke-
lijk staan en nooit als de grond zelve is be-
schouwd. Eene omschrijving die wij noodig
achten voor de burgerlijke Overheid, om te
voldoen aan art. 1. der wet van 10 Sept. 1853,
Staatsbl. no. 102; opdat de gemeenten zouden
hebben rechtspositie of rechtspersoonlijkheid
voor het doen van burgerlijke handelingen,
eene positie die zij, in deze bedeeeling, noode
missen kan.

5. Dit reglement is niet van boven af, met
Synodaal gezag aan de gemeenten opgelegd.
De Kerkeraad van iedere gemeente heeft dit
reglement onderzocht, beoordeeld, vastgesteld
en, over het algemeen, aangenomen. Die on-
geveer driehonderd gemeenten hebben hiervan
persoonlijk, ieder voor zichzelf, afzonderlijk
aan de Kegeering kennis gegeven. Het enige
wat niet de z. g. Synodale commissie, maar
de door de Synode benoemde commissie,
ad hoc gedaan heeft is, die ongeveer 300
verklaringen in één papier te pakken en ze
gelijktijdig naar Den Haag te zenden.

6. Wil eene gemeente, om welke reden dan
ook, dit reglement niet aanvaarden, dit is ge-
heel en al hare zaak. Zoo zij maar met den
grondslag van ons kerkelijk leven vereenigd
is, erkennen wij haar als eene Gereformeerde
gemeente, met welke wij gaarne kerkelijke ge-
meenschap onderhouden.

7. Uit deze feiten leid ik af, dat, zoo van de
zijde de Ned. Geref. broeders eene vereeni-
ging met ons ernstig en hartelijk begeerd wordt,
dit reglement nooit een struikelblok of een
steen des aanstoots zijn kan, daar het niemand
bindt, die er niet door gebonden wil wezen.
Daarenboven ligt het zelfs in den aard der
zaak dat, zoo wij tot elkander komen en be-
traadslagen kunnen over gemeenschappelijke be-
langens, de Christ. Geref. altijd bereid zullen
bevonden worden tot broederlijk overleg, ge-
lijk dit geschied is met de vereeniging in 1869
te Middelburg tot stand gekomen.“

Dit alles hangt aan een zijden draad.
Maar ook: snijd dien éénen draad door, en